

Załącznik 1
Do uchwały Rady Gminy Rybno
Nr II/13/14 z dnia 30 grudnia 2014 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY
RYBNO**

Rybno 2014

1. Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rybno

Przyjęta metodyka opracowania Strategii Problemów Społecznych Gminy Rybno, została oparta na partnersko – eksperckim modelu budowy planów strategicznych, w pełni oddającym oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji wspomagających rozwój lokalny w Polsce.

Aby osiągnąć cele strategii, niezbędne jest uwzględnienie następujących zasad:

- solidarności - tworzenie w gminie wspólnoty zdolnej do generowania procesów samopomocowych;
- pomocniczości – tworzenie w organizacjach wyższego szczebla służebnych systemów wsparcia dla osób i rodzin;
- dobra wspólnego – tworzenie w gminie wszelkich warunków pozwalających jej mieszkańcom na pełny rozwój.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie osób obecnych na warsztatach i zaangażowanych w opracowanie Strategii:

Tabela nr 1. Wykaz osób obecnych na warsztatach i zaangażowanych w prace nad strategią.

Lp.	Imię i nazwisko	Reprezentowana instytucja
1.	Anczykowska Magdalena	Dyrektor Zespołu Szkół w Rybnie
2.	Ćwiek Iwona	Dyrektor SPZOZ
3.	Czarnomska Magdalena	Terapeuta zajęciowy w świetlicy socjoterapeutycznej
4.	Dobracka – Zawada Ewa	Pracownik socjalny GOPS Rybno, Członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5.	Dobrzyńska Bożena	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Rybnie
6.	Meredyk - Kwiatkowska Mirosława	Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego
7.	Orzechowska Danuta	Kierownik Posterunku Policji w Rybnie
8.	Rolkowski Jarosław	Dyrektor Biblioteki Publicznej w Rybnie
9.	Wiergowski Andrzej	Kierownik Ośrodka Sportu i Rekreacji w Rybnie
10.	Zielińska Dorota	Kierownik GOPS Rybno

Źródło: Opracowanie własne.

Cele i działania zawarte w zaktualizowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, zostały opracowane z wykorzystaniem wyników badań, które przeprowadzono w okresie od stycznia 2013 r. do czerwca 2014 r.

2. Podstawy prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rybno z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z :

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, art.17 (tekst jednolity z 2013 r. Dz. U. Nr 175, poz. 182 z póź. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012r. poz. 124 z póź. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U.z 2012 Nr 70, poz. 1356, z póź. zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U.z 2011 Nr 127, poz 721, z póź. zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U.z 2011r. Nr 43, poz. 225, z póź. zm.),
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U.z 2013, poz. 674, z póź. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014r. poz.1118 z póź. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U.z 2013 poz. 1456 z póź. zm.),
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375, zpóź. zm.)

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu, oświaty i edukacji publicznej.

3. Zgodność z innymi dokumentami planistycznymi

Najważniejszym dokumentem strategicznym definiującym kierunki polityki społecznej państwa jest *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*. Jej celem jest włączenie Polski w realizację jednego z celów Strategii Lizbońskiej, mianowicie modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Do priorytetowych działań wytyczonych przez strategię należą:

- Działania zapobiegające, prewencja oraz działania umożliwiające wczesne ostrzeżenie;
- Działania wyrównawcze, kompensujące gorsze wyposażenie życiowe ludzi;
- Działania na rzecz rozwiązywania problemów grup szczególnego ryzyka, bardziej podatnych na wzrost ubóstwa i wykluczenia społecznego, wymagające rozwiązań oraz interwencji specjalnych;
- Uświadamianie i aktywizowanie wszystkich podmiotów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki i życia społecznego do działań na rzecz realizacji celów NSIS;
- Działania ułatwiające obywatelom szeroki dostęp do informacji o ich możliwościach, prawach i zobowiązaniach.

Priorytety wyznaczone w ramach *Narodowej Strategii Integracji Społecznej* dotyczą edukacji, walki z ubóstwem, walki z bezrobociem, zdrowia, mieszkalnictwa oraz wsparcia osób z problemami społecznymi.

Głównym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju polityki społecznej województwa warmińsko – mazurskiego jest *Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko – Mazurskiego do 2020 roku*. Główny cel to: „ *Osoby i rodziny z województwa Warmińsko – Mazurskiego, ich środowiska lokalne i otoczenie instytucjonalne współdziałają ze sobą i są zaangażowane we wzmocnienie integracji oraz aktywizacji społeczno - zawodowej*”.

Do zadań polityki społecznej należy zapewnienie wszystkim obywatelom równych szans do pełnego uczestnictwa i rozwoju w życiu społecznym; równego dostępu do praw, dóbr i usług oraz sprzyjanie integracji i zwiększaniu aktywności społecznej we wszystkich obszarach życia.

Tak sformułowane cele wymagają realizacji podstawowych założeń strategicznych, dotyczących sfery pomocy społecznej regionu, w tym przede wszystkim:

1. Wypracowanie stabilnych podstaw i zasad współpracy administracji publicznej (samorządowej i rządowej) z partnerami społecznymi i innymi podmiotami lokalnego życia publicznego.
2. Opracowania lokalnych i wojewódzkich programów rozwiązywania najistotniejszych kwestii problemów społecznych regionu, przy szerokim udziale partnerów społecznych.
3. Zmian ustawowych w zakresie pomocy społecznej, między innymi w celu zmniejszenia rozbieżności między zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej a finansowymi możliwościami ich realizacji.
4. Podnoszenie społecznej i zawodowej aktywności mieszkańców Warmii i Mazur.
5. Zaspokajanie potrzeb socjalnych wszystkich mieszkańców regionów, ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych narażonych na zjawiska marginalizacji.
6. Kształtowanie postaw tolerancji i zrozumienia wobec sytuacji marginalizowanych grup społecznych.
7. Zmian w mentalności mieszkańców Warmii i Mazur co do roli i zadań pomocy społecznej i kształtowania świadomości w tej sferze.

Praktyczna realizacja założeń strategicznych wymaga stworzenia silnych podstaw takiego systemu, wzmocnienia sieci wzajemnej współpracy wszystkich jednostek pomocy społecznej oraz partnerów społecznych, a także włączenia się innych podmiotów lokalnego życia publicznego regionu w budowanie i wzmacnianie systemu wsparcia społecznego jego mieszkańców.

W powiecie działdowskim funkcjonuje Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Działdowskim. Określone są w niej następujące obszary problemowe:

- I. Kryzys rodziny.
- II. Marginalizacja grup społecznych.
- III. Bezrobocie.
- IV. Współpraca partnerów społecznych z administracją publiczną.
- V. Kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej.
- VI. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

Wyżej wymienione obszary problemowe są zbieżne z problemami określonymi w trakcie prac nad strategią na poziomie gminnym. Działania określone w strategii gminnej są adekwatne do

działań określonych dla powiatu. Dzięki realizacji strategii gminnej realizowane będą jednocześnie działania określone dla całego powiatu. Obydwie strategie nie są możliwe do zrealizowania bez współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej działającymi na terenie Gminy i Powiatu.

W swoich zapisach Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rybno jest komplementarna ze strategiami gmin ościennych. W strategiach gmin Płońnica, Działdowo jako główne problemy społeczne podkreślano m.in. wykluczenie społeczne mieszkańców, nieprawidłowo funkcjonujące rodziny, długotrwałe bezrobocie. Analogiczne problemy zostały wskazane podczas warsztatów strategicznych w Gminie Rybno. Działania określone w niniejszej strategii są zbieżne z działaniami proponowanymi w strategiach gmin ościennych. Skoordynowane działania, uwzględniające specyfikację każdej z gmin, mogą pozytywnie wpłynąć na poprawę sytuacji mieszkańców.

4. Charakterystyka Gminy Rybno

4.1 Położenie , powierzchnia, ludność

Gmina Rybno leży w południowej części województwa warmińsko – mazurskiego, przy trasie kolejowej Warszawa- Gdańsk. Okolice Rybna otacza przebogaty świat przyrody. Czyste powietrze, rozległe lasy, duża liczba jezior to najważniejsze walory turystyczne gminy. Certyfikatem nieskażonej przyrody jest utworzony w 1995 r. Welski Park Krajobrazowy z rezerwatami przyrody. Przez Gminę Rybno przepływa meandrująca rzeka Wel, biorąca swój początek z okolic pól Grunwaldu. Rzeka ta jest bardzo atrakcyjnym szlakiem kajakowym, prowadzącym przez naturalne zakątki.

Rybno leży na prastarej ziemi mazurskiej, na terenach zamieszkiwanych dawniej przez Sasinów, stąd często strony te nazywa się ziemią sasińską. O pełną kontrolę nad tymi terenami zabiegali zarówno Słowianie jak i Prusacy. Pamiątkami tego okresu są grodziska w Tarczynach, Rybnie , Szczuplinach datowane na XI-XII wiek. Rybno powstało na ziemi biskupa chełmińskiego. Pierwsze informacje o Rybinie, bo tak początkowo nazywała się wieś, odnotowano w 1335 r. Tereny Gminy objęte były zaborem pruskim.

Na 14.746 ha. powierzchni w Gminie Rybno znajdują się 22 miejscowości, zgrupowane w 20 sołectwach.

W latach końca ubiegłego wieku i początkach obecnego został wykonany duży zakres ważnych inwestycji infrastrukturalnych, takich jak: oczyszczalnia ścieków wraz z kanalizacją sanitarną, wodociągi, telefonizacja i modernizacja dróg. Mieszkańcy gminy w coraz

większym stopniu znajdują zatrudnienie poza rolnictwem. W ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w takich dziedzinach jak: budownictwo, handel, restauracje, transport, przetwórstwo rolne, eksploatacja surowców. Na terenie Gminy szybko rozwija się turystyka, dobrze prosperują i powstają wciąż nowe gospodarstwa agroturystyczne.

W Gminie funkcjonuje 6 szkół podstawowych, 2 gimnazja, 1 przedszkole oraz Zespół Szkół, kształcący młodzież na poziomie ponadgimnazjalnym.

W miejscowości Rybno swoje usługi oferują mieszkańcom Bank Spółdzielczy, agencja PKO, ośrodek zdrowia, poczta, posterunek policji, straż pożarna, biblioteka.

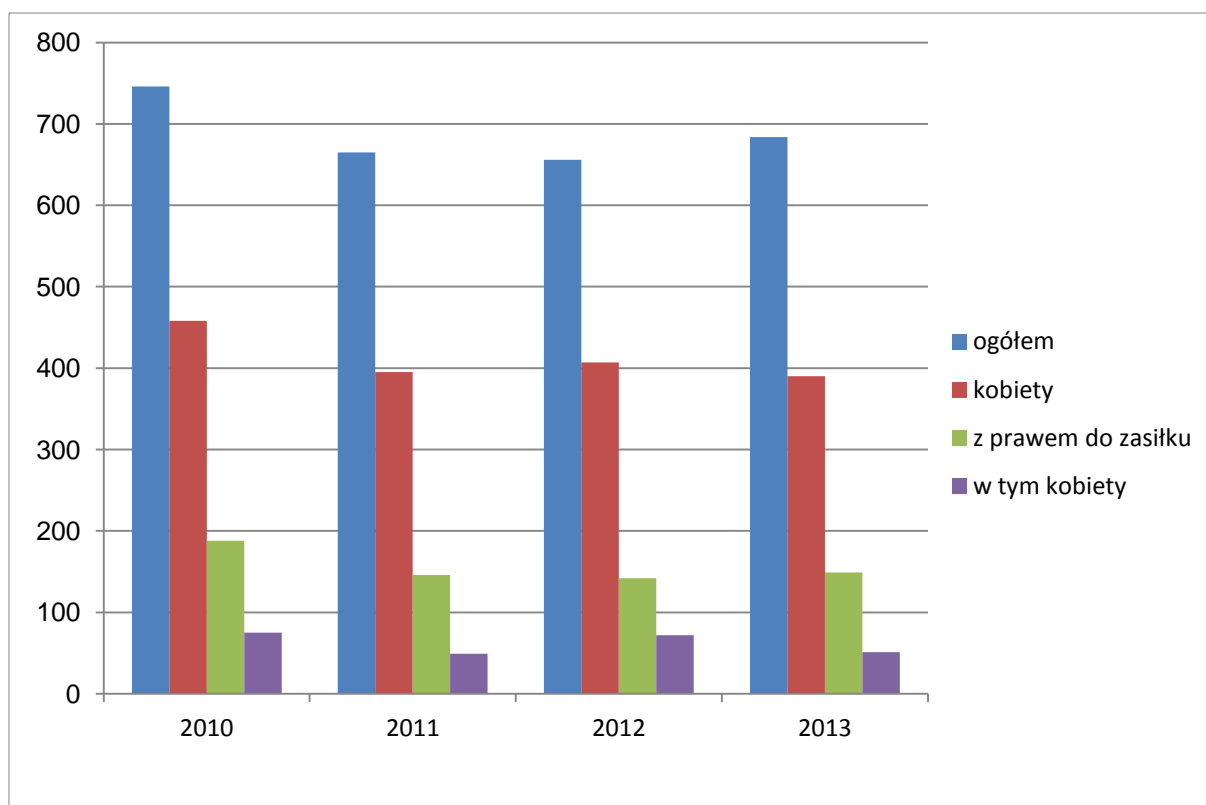
4.2 Charakterystyka rynku pracy

Na dzień 31.12.2013r. liczba mieszkańców Gminy Rybno wynosiła 7.410 osób, w tym według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Działdowie 685 osób to osoby bezrobotne, z czego tylko 135 z prawem do zasiłku. Stopa bezrobocia w Gminie Rybno na koniec 2012 r. wynosiła 24,7%.

Tabela nr 2. Skala bezrobocia na terenie Gminy Rybno na przestrzeni 2010-2013 r.

Lata	Ogółem	Kobiety	z prawem do zasiłku	w tym kobiety
2010	746	458	188	75
2011	665	395	146	49
2012	656	407	142	72
2013	684	390	149	51

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie

Rys.1 Bezrobocie na terenie gminy Rybno w lata 2010-2013

Największe problemy z podjęciem zatrudnienia w Gminie Rybno mają osoby młode oraz osoby po 50 roku życia. Z powyższych danych wynika, że po okresie zmniejszenia bezrobocia w latach 2011 i 2012, w 2013 roku nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych. Ma to zapewne związek ze zmniejszeniem tempa rozwoju gospodarczego.

Zdaniem przedsiębiorców, którzy wzięli udział w badaniu w gminie brakuje ludzi mających konkretne kwalifikacje i umiejętności praktyczne. Rozmówcy uważają, że takiego przygotowania nie da żaden kurs i konieczna jest szkoła zawodowa połączona z dwu, trzyletnią praktyką w zakładzie pracy. Biorąc pod uwagę wymienione wyżej czynniki zasadne jest wspieranie edukacji zawodowej, z położeniem nacisku na praktyczne formy zajęć i zdobywanie doświadczenia zawodowego przez uczniów trakcie nauki. Ponadto ze względu na duży odsetek osób z wykształceniem podstawowym ważny jest rozwój systemu kształcenia ustawicznego.

4.3 Otoczenie gospodarcze

W latach 2006 -2008 obserwowany był wzrost liczby podmiotów gospodarczych, zarejestrowanych na terenie gminy. W strukturze funkcjonujących przedsiębiorstw przeważający jest udział sektora prywatnego. Na koniec 2013 r. na terenie Gminy Rybno funkcjonowało 37 podmiotów gospodarczych, zarówno o charakterze państwowym jak i prywatnym. Jest to dość znaczny spadek w stosunku do lat 2006-2008, który spowodowany był likwidacją działalności podmiotów gospodarczych 1 – osobowych.

Tabela nr 3. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie gminy Rybno w latach 2006-2013

Lata	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Spadek w latach 2006-2013
Liczba podmiotów	47	61	57	43	51	41	55	37	21 %

Źródło: Dane Urząd Gminy Rybno

4.4. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny

Pomoc społeczna, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadania z zakresu pomocy społecznej realizują samorządy terytorialne, w tym gminy oraz administracja rządowa. Na gminy nałożono zestaw zadań polegających na bieżącym wsparciu osób potrzebujących oraz działalności na rzecz ich usamodzielnienia. Jednostką zajmującą się pomocą społeczną na terenie gminy jest ośrodek pomocy społecznej, który realizuje również zadania z zakresu świadczeń rodzinnych. Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Rybno zatrudnia aktualnie 32 pracowników, w tym kierownika OPS, księgową, czterech pracowników socjalnych (w tym dwóch starszych specjalistów pracy socjalnej i dwóch starszych pracowników socjalnych), aspiranta pracy socjalnej, trzy osoby zajmujące się obsługą świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, 20 opiekunek

domowych. Ponadto w Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudniony jest asystent rodziny oraz terapeuta zajęciowy, prowadzący zajęcia w świetlicy socjoterapeutycznej.

W 2013 roku z pomocy społecznej skorzystało 519 rodzin, w których żyło 1679 osób (tabela 4). Świadczenia decyzją pomocy społecznej przyznano 978 osobom. Podkreślić należy, że liczba osób i rodzin korzystających z pomocy jest w ostatnich latach względnie stała. W 2012 roku pomocą objęto 525 rodzin, w których żyło 1695 osób, a świadczenia przyznano 991 osobom, zaś w 2011 roku było to odpowiednio 522 rodziny składające się z 1605 osób, a świadczenia przyznano 963 osobom.

Tabela 4. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2013 roku

Wyszczególnienie:	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych ogółem (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	978	519	1679
w tym: świadczenia pieniężne	445	429	1423
świadczenia niepieniężne	541	310	1231
pomoc udzielona postaci pracy socjalnej	x	252	958
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	209	794

Źródło: Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej-pięniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2013 r. Ośrodek Pomocy społecznej Gminy Rybno

Do głównych przyczyn udzielenia pomocy należały: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (tabela nr 5). Również powody przyznania pomocy w ostatnich latach są stałe i kluczowym z nich jest bezrobocie.

Tabela 5. Powody przyznania pomocy społecznej w 2013 r.

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	160	552
sieroctwo	0	0
bezdomność	2	2
potrzeba ochrony macierzyństwa	21	73
w tym: wielodzietność	6	49
bezrobocie	309	1163
niepełnosprawność	152	542
długotrwała lub ciężka choroba	76	262
bezzadność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	51	188
w tym: rodziny niepełne	29	102
rodziny wielodzietne	6	44
przemoc w rodzinie	0	0
potrzeba ochrony ofiar ludźmi	0	0
alkoholizm	5	14
narkomania	0	0
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	5
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0
zdarzenie losowe	2	9
sytuacja kryzysowa	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej-pięniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2013 r. , Ośrodek Pomocy społecznej Gminy Rybno

Wsparcie pomocy społecznej miało przede wszystkim formę zasiłkową (zasiłki stałe, zasiłki okresowe, celowe i w naturze), a także realizowane było w postaci zapewnienia posiłków dziećmi uczniom. Ośrodek Pomocy Społecznej wspierał rodziny również poprzez usługi opiekuńcze, zapewnienia schronienia oraz ponoszenie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej (tabela nr 6).

Gmina Rybno nie posiada na swoim terenie innej, poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej, infrastruktury z zakresu pomocy społecznej, jak np. domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, mieszkania chronione, ośrodki interwencji kryzysowej czy jednostki specjalistycznego poradnictwa. Ze względu na wielkość Gminy i zapotrzebowanie na tego

typu usługi nie ma potrzeby prowadzenia przez gminę i posiadania na swoim terenie takich specjalistycznych jednostek. W razie potrzeby Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje swoich podopiecznych do jednostek pomocy położonych poza terenem Gminy, zawierając z nimi odpowiednie umowy.

Ośrodek Pomocy Społecznej zajmuje się również obsługą świadczeń rodzinnych. Pieniężne świadczenia rodzinne obejmują zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenia o charakterze opiekuńczym. Z zasiłku rodzinnego oraz dodatków do niego korzystać mogą osoby, których dochód na osobę nie przekracza 539 zł, a w przypadku rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym 623 zł. Wśród przyznanych świadczeń dominują zasiłki rodzinne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej. Spora liczba świadczeń przyznawanych jest również z tytułu niepełnosprawności (tabela 7). W 2013 roku ze świadczeń rodzinnych skorzystało 462 rodzin, w tym:

- 334 rodzin pełnych, bez dziecka niepełnosprawnego,
- 69 rodziny pełne z dzieckiem niepełnosprawnym,
- 46 rodzin niepełnych bez dziecka niepełnosprawnego,
- 13 rodzin niepełnych z dzieckiem niepełnosprawnym.

Większość rodzin posiadało jedno dziecko – 173 rodzin, co stanowi 37,5% ogółu. Rodzinyz dwojgiem dzieci stanowiły 42,6% rodzin (było ich 197), rodziny z trojgiem dzieci 18,4% (85 rodzin) oraz z czworgiem i więcej dzieci 9,7% (45 rodzin). Widać więc wyraźnie, że najwięcej rodzin to rodziny z jednym lub dwojgiem dzieci, ale rodziny wielodzietne też korzystają ze wsparcia. Łącznie 82 rodziny, czyli 17,7% wszystkich rodzin wychowywało dziecko niepełnosprawne.

Tabela 7. Rodzaje świadczeń rodzinnych przyznanych w 2013 roku

Rodzaje świadczeń		Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
Zasiłki rodzinne		11.920	1.189.428,00
Dodatki do zasiłku rodzinnego	z tytułu urodzenia dziecka	54	54.000,00
	rozpoczęcia roku szkolnego		
	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	339	133.920,00
	samotnego wychowywania dziecka	466	84.650,00
	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.349	101.500,00
	podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1.739	89.470,00
	Wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	2.179	174.320,00
zasiłki pielęgnacyjne		3.922	600.066,00
świadczenia pielęgnacyjne		870	471.638,00
świadczenia opiekuńcze		274	54.053,00
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka		72	72.000,00

Ośrodek Pomocy Społecznej obsługuje również wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz dodatków mieszkaniowych i energetycznych. Na dzień 31 grudnia 2013 roku z funduszu alimentacyjnego korzystały 36 rodzin, a 24 z nich należało do rodzin ubogich, o dochodzie na osobę niższym niż 252,00 zł.

Z pomocy w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznych na koniec 2013 r. skorzystało 75 rodzin.

4.5. Edukacja i wychowanie

Zadania z zakresu edukacji i wychowania realizowane są przez funkcjonujące na obszarze Gminy placówki oświatowe – szkoły oraz przedszkola. Zestawienie szkół i przedszkoli oraz liczby uczniów zawierają tabele 8 i 9. Wszystkie placówki zatrudniają wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną, jej liczbę wskazano w tabeli 10.

Tabela 8. Szkoły na terenie Gminy Rybno

Nazwa placówki oświatowej	Liczba uczniów		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Zespół Szkół w Rybnie ul. Sportowa 24, 13-220 Rybno	389	369	380
Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Rybnie, ul. Wyzwolenia 12, 13-220 Rybno	215	216	209
Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Rumianie, 13-220 Rybno	79	82	77
Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Jeglii, 13-220 Rybno	44	42	38
Szkoła Podstawowa im. Polskich Mistrzów Olimpijskich w Żabinach, 13-220 Rybno	74	73	72
Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Koszelewach, 13-206 Płońnica	86	78	78
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopickiej w Hartowcu, 13-220 Rybno	55	54	49
Niepubliczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Hartowcu, 13-220 Rybno	62	66	68
Łącznie	1004	980	971

Tabela 9. Przedszkola i oddziały przedszkolne na terenie Gminy Rybno

Nazwa placówki oświatowej	Liczba uczniów		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Przedszkole w Rybnie	50	50	50
Oddziały przy szkołach podstawowych z Gminy Rybno	129	152	153

Tabela 10. Kadra pedagogiczna w placówka oświatowych- zatrudnienie nauczycieli w przeliczeniu na pełne etaty

Nazwa placówki oświatowej	Liczba nauczycieli		
	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Zespół Szkół w Rybnie ul. Sportowa 24,13-220 Rybno	35,76	35,28	33,66
Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Rybnie, ul. Wyzwolenia 12,13-220 Rybno	22,07	20,26	21,37
Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Rumianie, 13-220 Rybno	9,70	10,00	9,84
Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Jeglii, 13-220 Rybno	8,26	8,05	7,81
Szkoła Podstawowa im. Polskich Mistrzów Olimpijskich w Żabinach, 13-220 Rybno	11,63	10,82	11,46
Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Koszelewach, 13-206 Płońnica	10,51	10,53	10,32
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Hartowcu, 13-220 rybno	8,59	8,74	8,33
Niepubliczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Hartowcu, 13-220 Rybno	7,11	7,11	7,14
Łącznie	113,63	110,79	109,93

W szkołach podstawowych w Koszelewach i Żabinach działają świetlice szkolne, z których mogą korzystać uczniowie. W pozostałych szkołach uczniowie czekając na dowóz, spędzają czas w bibliotekach szkolnych, pod opieką pedagogów lub nauczycieli.

Uczniowie dowożeni są do poszczególnych szkół z terenu całej Gminy, przez prywatnego przewoźnika wyłanianego w drodze przetargu.

4.6. Ochrona zdrowia

Mieszkańcy Gminy Rybno korzystają z opieki zdrowotnej w Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w miejscowości Rybno, w którym oprócz gabinetów lekarzy rodzinnych, jest

także gabinet stomatologiczny, ginekologiczny, pracownia USG oraz gabinet rehabilitacyjny. Na terenie Rybna znajduje się prywatny gabinet stomatologiczny i apteka. Do lekarzy specjalistów mieszkańcy Gminy Rybno muszą dojeżdżać do pobliskich miast.

4.7. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe Gminy stanowią na ogół własność prywatną. Zasadniczą ich część to budynki jednorodzinne. Również nowe budownictwo to generalnie budownictwo jednorodzinne. Na terenie Gminy mamy do czynienia wyłącznie z budownictwem indywidualnym, Gmina nie buduje nowych lokali komunalnych. Mieszkańcy Gminy będący w trudnej sytuacji finansowej mogą otrzymać wsparcie w postaci dodatków mieszkaniowych.

4.8. Kultura i sztuka

Kluczową rolę kulturotwórczą w Gminie Rybno spełnia Biblioteka Publiczna siedzibą w Rybnie, przy ulicy Wyzwolenia. W swoich celach statutowych zawiera rozwijanie i zaspakajanie potrzeb czytelniczych oraz upowszechnianie wiedzy i rozwoju kultury. Biblioteka stale uaktualnia swój księgozbiór pozycje z literatury dziecięcej i młodzieżowej, poradniki, książki popularnonaukowe. W czytelni można korzystać z licznej oferty czasopism, w chwili obecnej jest to 20 tytułów.

Księgozbiór biblioteki liczy około 27 000 woluminów. Wszystkie książki znajdują się w katalogu komputerowym w systemie MAK i posiadają kody kreskowe.

W czytelni znajduje się kącik przeznaczony dla najmłodszych czytelników oraz stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. W związku z tym do biblioteki przechodzi regularnie młodzież szkolna po zajęciach lekcyjnych, mają oni do dyspozycji stół bilardowy, piłkarzyki i gry planszowe. Dodatkowo raz w tygodniu mogą korzystać z gier na konsole Playstation i Xbox.

Biblioteka w ramach czytelnictwa i ułatwiania dostępu do kultury organizuje spotkania autorskie z pisarzami książek dla dzieci i młodzieży, a także kilka razy w roku zaprasza grupy teatralne, oferujące przedstawienia dla najmłodszych.

Dla starszej części społeczeństwa organizowane są występy kabaretów i czy występ operetkowy. Biblioteka organizuje także różnorodne konkursy tematyczne i recytatorskie.

Przy bibliotece działa Młodzieżowa Orkiestra Dęta, gdzie dzieci uczą się gry od podstaw na instrumentach dętych. Orkiestra występuje na uroczystościach gminnych, przygotowuje oprawę muzyczną świąt. Biblioteka jest także organizatorem finału WOŚP w Gminie Rybno, angażując wolontariuszy w tę akcję i współpracując z harcerzami. Ponadto biblioteka organizuje imprezy w plenerze przeznaczone dla mieszkańców Gminy Rybno.

4.9. Sport i rekreacja

Na obszarze Gminy Rybno znajdują się tereny Welskiego Parku Krajobrazowego, co tworzy bardzo dobre warunki przyrodnicze dla rekreacji i wypoczynku. Na terenie Gminy Rybno znajdują się obiekty sportowo rekreacyjne, umożliwiające mieszkańcom aktywność sportową i rekreację.

Obejmują one zarówno infrastrukturę sportową, jak i place zabaw dla dzieci oraz boiska. Działający na terenie Rybno Ośrodek Sportu i Rekreacji jest organizatorem corocznej edycji Ligi halowej piłki nożnej i Ligi tenisa stołowego oraz imprez sportowych w grach zespołowych. Podczas ferii zimowych organizuje turnieje sportowe dla dzieci i młodzieży. Ponadto mieszkańcy odpłatnie mogą korzystać z hali sportowej i siłowni.

4.10. Transport publiczny

Na terenie Gminy Rybno organizację usług w zakresie komunikacji wykonuje PKS Mława, PKP Przewozy Regionalne oraz prywatni przewoźnicy.

4.11. Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa

Bezpieczeństwo publiczne i ochronę ludności na terenie Gminy Rybno zapewnia Posterunek Policji. Na terenie Gminy nie funkcjonuje straż gminna. Ochronę przeciwpożarową zapewnia Państwowa Straż Pożarna oraz jednostki Ochotnicze Straże Pożarne, które mieszczą się w: Rybnie, Rumianie, Dębieniu, Żabinach, Hartowcu, Koszelewach, Jeglii i Grądach.

4.12. Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy działają organizacje pozarządowe, do których należą:

- Spółdzielnia Socjalna MYK MYK w Szczuplinach,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Szczupliny w Szczuplinach,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Hartowiec w Hartowcu,
- Gminny Szkolny Związek Sportowy w Rybnie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Rybno w Rybnie,
- Stowarzyszenie „Instytut Ekoprussia” w Truszczynach,
- Stowarzyszenie na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Energii Odnawialnej i Telekomunikacji w Województwie warmińsko – Mazurskim,
- Fundacja „Nicolaus Copernicus” w Truszczynach,
- Fundacja „Twoja Szansa” w Rybnie.

Status stowarzyszeń posiadają także ochotnicze straże pożarne z terenu działania Gminy Rybno.

5. Diagnoza problemów społecznych w Gminie Rybno wraz z prognozą zmian

5.1. Identyfikacja kluczowych problemów społecznych

Przedstawiona charakterystyka sfery społecznej Gminy Rybno pozwala na diagnozowanie występowania najważniejszych obszarów problemowych w sferze społecznej. Trzeba jednocześnie podkreślić fakt, że wyodrębnianie poszczególnych kwestii społecznych jest zabiegiem sztucznym, ponieważ poszczególne sfery rzeczywistości społecznej są ze sobą funkcjonalnie powiązane i bardzo często procesy zachodzące w jednej z nich kształtują dynamikę zmian w każdej innej. Osoby i rodziny często objęte są występowaniem łącznie kilku problemów społecznych, co sprawia, że praca z nimi musi mieć charakter kompleksowy. Należy jednocześnie nadmienić, iż struktura problemów społecznych zdiagnozowanych w Gminie Rybno nie odbiega zasadniczo od sytuacji obserwowanych w podobnych gminach.

5.2. Ubóstwo

Poważnym problemem diagnozowanym w sferze społecznej jest problem ubóstwa. Odwołując się do definicji ustawowej, za osoby ubogie uznać należy takie, których dochód dla osoby samotnie gospodarującej nie przekracza kwoty 542 zł, natomiast dla osoby w rodzinie kwoty 456 zł. Taki poziom niskich dochodów uprawnia osoby i rodziny do korzystania z pomocy społecznej. W 2013 roku ze wsparcia pomocy społecznej skorzystało ogółem 978 osób w 519 rodzinach, a 445 osobom przyznano decyzjami świadczenia. Sam fakt ubóstwa jako przyczyny wsparcia występował u 160 rodzin, nie oznacza to, że pozostałe rodziny pozostają w dobrej sytuacji materialnej, ale wskazuje, że ubóstwo współwystępuje tu z innymi, ważnymi problemami społecznymi. Większość osób korzystających z pomocy społecznej to osoby, które nie przekraczają kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń. W 2013 roku 259 osobom w 250 rodzinach przyznano zasiłki okresowe, zaś 33 osobom w 32 rodzinach zasiłki stałe, co świadczy o tym, że rodziny te na pewno żyły poniżej kryterium dochodowego.

Problem ubóstwa, rozumiany jako brak środków materialnych zapewniających pełne uczestnictwo w życiu społecznym oraz stan niezaspokojenia potrzeb bytowych, jest w Gminie Rybno ściśle powiązany z kwestią bezrobocia. Dodatkowo podkreślić należy, że biedę cechuje juwenalizacja, a więc ubóstwo jest częstodowodnictwem rodzin z dziećmi, poza tym również osób samotnych, które mają trudności z ponoszeniem wysokich kosztów utrzymania gospodarstw jednoosobowych.

Kategorię narażoną na ubóstwo i wykluczenie społeczne stanowią również osoby niepełnosprawne oraz długotrwale i ciężko chore. Ich ubóstwo wiąże się z ograniczeniem szans na zatrudnienie oraz wysokimi kosztami leczenia i rehabilitacji.

Należy też pamiętać o osobach starszych, które wprawdzie rzadziej niż dzieci spełniają kryteria przynależności do kategorii ubóstwa, ale ich dochody często sytuują się tylko nieco powyżej linii ubóstwa, a wydatki związane z prowadzeniem jednoosobowych gospodarstw domowych czy leczeniem są znaczące.

Ubóstwo, jako niedostatek środków materialnych, prowadzi bardzo często do zjawiska określanego mianem wykluczenia społecznego. Wykluczenie społeczne jest definiowane jako „brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich”.

Ekсклюzja społeczna w sposób istotny wiąże się z występowaniem ubóstwa. Nie można jednak postawić znaku równości między zjawiskiem ubóstwa a wykluczeniem społecznym. Podkreślić należy, że osoby ubogie nie muszą być wykluczone i odwrotnie, osoby wykluczone nie zawsze muszą być ubogie. Jednakże długotrwałe przebywanie w sferze bardzo niskich dochodów nieuchronnie prowadzi do wykluczenia społecznego. Prawdopodobnie więc obszar współwystępowania ubóstwa i wykluczenia społecznego jest znaczący. Stąd niezwykle istotna jest walka z ubóstwem oraz integracja społeczna, czyli działania przeciwdziałające ubóstwu i włączające do społeczeństwa.

5.3. Bezrobocie

Podstawowym problemem społecznym występującym w Gminie Rybno jest bezrobocie, które w dużej mierze powiązane jest z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Z Gminy Rybno w PUP Działdowo na koniec grudnia 2013 roku było zarejestrowanych 684 bezrobotnych, a tylko 149 osób miało prawo do zasiłku dla bezrobotnych.

Duża liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku każe przypuszczać, że są to w większości osoby długotrwale bezrobotne. Mogą do nich należeć również absolwenci osoby, które wcześniej nie pracowały, stąd nie nabyły prawa do zasiłku. Brak zasiłku do bezrobotnych sprawia, że osoby bezrobotne, jeśli nie są na utrzymaniu innych, popadają w ubóstwo i mogą liczyć wyłącznie na wsparcie pomocy społecznej.

W 2013 roku wsparcia z tytułu bezrobocia pomoc społeczna udzieliła 309 rodzinom, w których zamieszkiwały 1163 osoby. Okazuje się więc, że 69,5% rodzin korzystających z pomocy społecznej korzysta z niej ze względu na problem bezrobocia. Liczba osób pozostających w tych rodzinach świadczy o tym, że w dużej części są to rodziny z dziećmi. Sytuacja taka powoduje, że ubóstwo i wykluczenie społeczne dotyczą nie tylko bezrobotnego, ale również jego rodziny, w tym dzieci.

Stopa bezrobocia zależy od wielu różnych czynników, zarówno o charakterze lokalnym, jak i krajowym oraz międzynarodowym. Trudno więc przewidzieć makroekonomiczne trendy gospodarcze, często bowiem prognozy okazują się błędne. Aktualna sytuacja lokalnej gospodarki nie wskazuje na możliwość powstania w Gminie Rybno i jej okolicach nowych, dużych inwestycji, które stworzyłyby dużą liczbę nowych miejsc pracy dla mieszkańców. O ile nie nastąpią niekorzystne zjawiska o charakterze makroekonomicznym spodziewać się należy utrzymywania aktualnej sytuacji gospodarczej na lokalnym rynku. Oznacza to

utrzymywanie się wyższej niż średnia, dla województwa warmińsko - mazurskiego, stopy bezrobocia.

5.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz starość

Do kluczowych problemów społecznych w Gminie Rybno należą również niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba. O ile niepełnosprawność potwierdzona jest orzeczeniem o niepełnosprawności, dzięki któremu osoba niepełnosprawna korzystać może z różnych rodzajów wsparcia, w tym przeznaczonych wyłącznie dla niepełnosprawnych, to pojęcie długotrwałej i ciężkiej choroby nie jest już tak oczywiste. Unormowania prawne nie zawierają definicji tego pojęcia. Jak podkreśla Stanisław Nitecki sytuacja ta dotyczyła będzie osób, którym lekarz wystawi zaświadczenie potwierdzające występowanie takiej choroby, a jednocześnie będzie ona powodowała zwiększone wydatki na lekarstwa czy odpowiednią dietę, a także problemy i ograniczenia w znalezieniu zatrudnienia czy nawet w samodzielnym funkcjonowaniu.

Z tytułu niepełnosprawności w 2013 roku wsparcie z pomocy społecznej uzyskało 152 rodziny, czyli 34,15% rodzin korzystających z wsparcia, a z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby 76 rodzin, czyli aż 17,7% ogólnej liczby rodzin.

Wynika z tego, że osoby niepełnosprawne i chore bardzo łatwo popadają w ubóstwo.

Osoby niepełnosprawne oraz chore napotykają na znaczące trudności w znalezieniu zatrudnienia, dodatkowo zwykle mają znacząco większe wydatki związane z kosztami leków czy specjalnej diety. Ponadto wiele z tych osób wymaga stałej lub okresowej pomocy innych w funkcjonowaniu.

W związku ze zmianami cywilizacyjnymi oraz postępem medycyny i sytuacją w polskiej ochronie zdrowia, wnioskować należy, że liczba osób niepełnosprawnych i chorych utrzymać się będzie w najbliższych latach na podobnym poziomie, a nawet może rosnąć. Wzrost ten powiązany jest szczególnie z procesem starzenia się społeczeństwa, stąd uwagę zwrócić należy zarówno na niepełnosprawne dzieci, osoby w wieku produkcyjnym, ale także niepełnosprawnych i chorych seniorów.

Problemem społecznym jest również funkcjonowanie seniorów, szczególnie osób samotnych, które wprawdzie nie muszą być niepełnosprawne czy chore, ale z powodu wieku doświadczają ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu. Starzenie się społeczeństwa wskazuje, iż liczba seniorów będzie rosła, a wydłużanie przeciętnego trwania życia pozwala twierdzić, że rosła

będzie również liczba osób w wieku sędziwym, które naturalnie doświadczają wielu ograniczeń i wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Nie zawsze rodzina chce lub może zająć się osobą starszą, stąd samorządy muszą być przygotowane na udzielenie im pomocy. Pamiętać jednocześnie należy, że osoby starsze bardzo często dotyka problem samotności, stąd ważna jest również ich aktywizacja społeczna.

5.5. Problemy związane z prawidłowym funkcjonowaniem rodzin z dziećmi

Do kolejnych problemów społecznych identyfikowanych w Gminie Rybno należą kwestie, które określić można zbiorczo problemami związanymi z prawidłowym funkcjonowaniem rodzin z dziećmi. Chodzi przede wszystkim o kwestie związane z prawidłową realizacją funkcji przez rodziny, szczególnie dotyczących wychowania dzieci. Problemy w tym zakresie mogą pojawić się w związku z opieką nad dziećmi, zapewnieniem im odpowiednich warunków życiowych, edukacją i wychowaniem. Wynikają one z braku zaradności życiowej rodziców, braku umiejętności wychowawczych, ale też z funkcjonowania rodzin niepełnych czy wielodzietnych, w przypadku których rodzicom niezwykle trudno jest realizować wszystkie zadania.

Podkreślić należy problemy wychowawcze diagnozowane przez szkoły, w tym agresję i przemoc wśród dzieci i młodzieży, a także przejawianie przez dzieci i młodzież innych zachowań dysfunkcyjnych i patologicznych, np. drobne kradzieże, uzależnienia. W tym zakresie niezbędne są działania prewencyjne, które zapobiegają występowaniu oraz szybkie działania zaradcze i resocjalizacyjne.

W odniesieniu do pomocy społecznej wskazać należy na dwie przyczyny udzielania wsparcia: potrzebę ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W związku z pierwszą przesłanką w 2013 roku pomoc społeczna udzieliła wsparcia 21 rodzinom, zaś w odniesieniu do drugiej pomoc otrzymało 51 rodzin, w tym 29 niepełnych i 6 wielodzietnych.

W związku z przemianami funkcjonowania rodzin i zmianami modelu rodziny przypuszczać należy, że w najbliższych latach problemy związane z funkcjonowaniem rodzin będą nadal występowały, a nawet mogą się nasilić. Stąd konieczność podejmowania kompleksowych działań wspierających rodziny.

5.6. Problem uzależnień i przemocy

Ważnym problemem społecznym jest także problem uzależnień oraz przemocy w rodzinie. Jest on o tyle istotny, że bardzo trudno o dokładną diagnozę zasięgu występowania problemu. Tego typu kwestie często są ukrywane i bardzo niechętnie ujawniane przez rodziny. Oczywiście podkreślić należy, że uzależnienia i przemoc nie muszą ze sobą współwystępować, ale stanowią samoistne problemy społeczne, choć w wielu przypadkach przemoc w rodzinie ma podłoże alkoholowe.

W odniesieniu do uzależnień problemem jest przede wszystkim alkoholizm. Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej z wsparcia z powodu nadużywania alkoholu w 2013 roku skorzystało 5 rodzin, podobnie w 2012 roku, zaś w 2011 roku 6 rodzin. W latach 2011-2013 nie było natomiast korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem narkomanii³⁸. Nie oznacza to, że problem narkomanii w ogóle nie występuje w Gminie, zaś alkoholizm dotyczy wyłącznie 5 rodzin. Samo rozpoznanie problemu i wsparcie rodzin w ich przezwyciężeniu jest niezwykle trudne.

Trudnym do zdiagnozowania jest również problem przemocy w rodzinie. Ze względu na przemoc z pomocy społecznej w latach 2011-2013 nie skorzystała żadna rodzina. W 2012 roku wypełniono 30 niebieskich kart, zaś w 2013 roku już 39. Przemoc jest więc ciągle rozpoznawana i z pewnością jest zjawiskiem szerszym niż wskazują statystyki.

Zmiany społeczne powodują, że w najbliższych latach rozmiary uzależnień i przemocy, pomimo aktywnych działań na rzecz przeciwdziałania im, będą się prawdopodobnie utrzymywać na podobnym poziomie.

5.7. Problemy mieszkaniowe i bezdomność

Mieszkanie jest niezwykle ważnym dobrem dla osób indywidualnych i rodzin. Współcześnie potrzeby mieszkaniowe zasadniczo muszą być zaspokajane na wolnym rynku. Gmina Rybno nie buduje bowiem nowych lokali komunalnych, zaś w jej zasobach znajduje się 11 lokali mieszkalnych.

Mieszkania te cechują się zróżnicowanym standardem, jednakże często są to lokale 40-letnie i starsze, często wymagające remontów.

Mieszkańcy będący w potrzebie nie mają więc szansy szybkiego uzyskania lokalu komunalnego. Gmina wspiera mieszkańców, którzy nie są w stanie, ze względów

finansowych, ponosić opłat mieszkaniowych, dodatkami mieszkaniowymi. Jednakże wysokość opłat sprawia, że osoby o niskich dochodach, pomimo uzyskiwanego zasiłku, często mają problemy z ich realizacją.

Innym problemem mieszkaniowym jest wspólne zamieszkiwanie kilkupokoleniowych rodzin, skutkujące trudnymi warunkami mieszkaniowymi (dużym zagęszczeniem w lokalu mieszkalnym), co w rezultacie prowadzi do konfliktów rodzinnych. Jednym z problemów, który wprawdzie aktualnie nie należy do dotkliwych kwestii na terenie Gminy, ale wymaga podjęcia działań prewencyjnych, w związku z możliwością pojawienia się zagrożeń w przyszłości, jest problem bezdomności. W 2013 roku pomoc społeczna udzieliła pomocy 2 osobom powodu bezdomności, przebywającym w schroniskach dla bezdomnych. Problem ten dotyczy wyłącznie osób samotnych. Należy jednak przez cały czas monitorować sytuację, aby nie dopuścić do możliwości nasilenia się tego zjawiska w przyszłości. Wiąże się to m.in. z brakiem mieszkań dla młodych rodzin, którzy zamieszkują wspólnie ze starszymi pokoleniami, degradacją zasobumieszkaniowego, wysokimi kosztami utrzymania mieszkań. Konieczne jest więc diagnozowanie sytuacji osób i rodzin oraz podjęcie działań prewencyjnych, aby zapobiegać problemowi bezdomności.

6. Struktura celów i działań strategii

6.1. Cele i działania strategiczne, sposoby realizacji i wskaźniki

Właściwa realizacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych przeciwdziałania pojawianiu się nowych zagrożeń wymaga zarządzania strategicznego – wytyczenia celów strategicznych, działań prowadzących do realizacji celów, sposobów realizacji tych działań oraz wskaźników obrazujących realizację zaplanowanych działań.

W oparciu o dane zgromadzone na etapie prac diagnostycznych umożliwiające określenie najważniejszych problemów społecznych i prognozę ich zmian oraz informacje uzyskane w trakcie warsztatów z udziałem pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy i przedstawicieli oświaty opracowano katalog celów i działań *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*.

Głównym celem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* jest wsparcie mieszkańców Gminy Rybno w przezwyciężaniu problemów i kwestii społecznych. Wyznaczono również pięć szczegółowych celów strategicznych:

1. Kompleksowe działania na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia;
2. Wsparcie rodzin i osób w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie;
3. Efektywna pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, ciężko i długotrwanie chorym;
4. Promocja zdrowego trybu życia i profilaktyka uzależnień;
5. Aktywizacja organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów społecznych.

Strukturę celów i działań strategicznych zestawiono w tabeli 11.

Tabela 11. Cele i działania strategiczne

Cele strategiczne	Działania strategiczne
1. Kompleksowe działania na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia	1.1. Budowa sieci współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, przy włączeniu przedsiębiorców w aktywną walkę z bezrobociem
	1.2. Objęcie osób i rodzin z problemem bezrobocia różnorodnym wsparciem i działaniami aktywizacyjnymi
	1.3. Wsparcie ekonomii społecznej dla rozwiązania problemu bezrobocia
2. Wsparcie rodzin i osób w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie	2.1. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb dzieci w rodzinach
	2.2. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowej realizacji ich funkcji
	2.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zapewnienie rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy, specjalistycznego wsparcia i pomocy
	2.4. Wsparcie rodziców w łączeniu funkcji rodzicielskiej z zatrudnieniem
	2.5. Pomoc osobom i rodzinom w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych
3. Efektywna pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, ciężko i	3.1. Wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu i życiu społecznym

długotrwale chorym	3.2. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych i chorych
4. Promocja zdrowego trybu życia i profilaktyka uzależnień	4.1. Wsparcie inicjatyw propagujących zdrowy tryb życia
	4.2. Profilaktyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży
	4.3. Pomoc osobom uzależnionym poprzez zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej
	4.4. Wsparcie rodzin osób uzależnionych
5. Aktywizacja organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów społecznych	5.1. Wsparcie organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
	5.2. Zaangażowanie społeczności lokalnej, w tym wolontariuszy, do pomocy osobom wymagającym wsparcia, m.in. dzieciom, osobom uzależnionym, seniorom, niepełnosprawnym i chorym

Właściwa realizacja celów strategicznych wymaga określenia ramowych, rekomendowanych sposobów ich realizacji oraz głównych realizatorów zadań, odpowiedzialnych za ich wykonanie. Informacje te zostały zestawione w tabelach 12-16.

Tabela 12. Realizacja celu strategicznego: **1. Kompleksowe działania na rzecz osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia**

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
1.1. Budowa sieci współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, przy włączeniu przedsiębiorców w aktywną walkę z bezrobociem	Celem działania jest objęcie osób bezrobotnych różnorodnym wsparciem, świadczonym przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe oraz włączenie pracodawców w działania na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. Chodzi tu przede wszystkim o budowę efektywnego przepływu informacji, dzięki czemu możliwe będzie prowadzenie działań kompleksowych, umożliwiających wykorzystanie potencjału i możliwości różnych instytucji i organizacji. Działanie realizowane będzie poprzez: - stałą współpracę Ośrodka Pomocy Społecznej z Urzędem Gminy i Powiatowym Urzędem Pracy, - włączenie organizacji pozarządowych w	Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z: - Urzędem Gminy, - Powiatowym Urzędem Pracy, - organizacjami pozarządowymi, - przedsiębiorcami

	<p>działalność na rzecz aktywizacji bezrobotnych, - nawiązywanie współpracy z przedsiębiorcami z obszaru Gminy Rybno oraz przedsiębiorcami spoza Gminy, zainteresowanymi zatrudnieniem bezrobotnych, - zachęcanie przedsiębiorców do zatrudniania bezrobotnych i włączania się w działania aktywizacyjne poprzez wskazywanie możliwych zysków dla pracodawców.</p>	
<p>1.2. Objęcie osób i rodzin z problemem bezrobocia różnorodnym wsparciem i działaniami aktywizacyjnymi</p>	<p>Celem działania jest pomoc osobom i rodzinom w których występuje problem bezrobocia, przy powiązaniu tych działań z aktywizacją osoby bezrobotnej. Działanie realizowane będzie poprzez: - pomoc finansową i rzeczową ubogim osobom i rodzinom z problemem bezrobocia, - usługowe wsparcie osób bezrobotnych i ich rodzin, - objęcie osoby bezrobotnej wsparciem aktywizacyjnym, adekwatnym do sytuacji bezrobotnego.</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Urzędem Gminy i Powiatowym Urzędem Pracy</p>
<p>1.3. Wsparcie ekonomii społecznej dla rozwiązania problemu bezrobocia</p>	<p>Celem działania jest wspieranie przez samorząd terytorialny przedsiębiorczości społecznej jako sposobu aktywizacji osób bezrobotnych. Działanie realizowane będzie poprzez: - informowanie bezrobotnych o możliwości zakładania spółdzielni socjalnych, - doradztwo i wsparcie bezrobotnych zakładających spółdzielnie socjalne.</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Urzędem Gminy i Powiatowym Urzędem Pracy</p>

Tabela 13. Realizacja celu strategicznego: **2. Wsparcie rodzin i osób w prawidłowym funkcjonowaniu w społeczeństwie**

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
2.1. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb dzieci w rodzinach	<p>Celem działania jest zwrócenie uwagi na problemy i potrzeby dzieci, które same nie potrafią zadbać o swoje potrzeby i prawidłowy rozwój. Chodzi o zaspokajanie potrzeb materialnych, ale również psychicznych i społecznych, wsparcie dzieci w edukacji i rozwoju społecznym oraz kontaktach z rówieśnikami. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie potrzeb dzieci i zapewnianie im pomocy finansowej i rzeczowej (np. w formie dożywiania, stypendiów, pomocy społecznej dla rodziny dziecka), - zapewnianie dzieciom wsparcia pedagogicznego i psychologicznego, - umożliwienie dzieciom realizacji pasji i zainteresowań, - wsparcie dzieci w przezwyciężaniu trudności w nauce, - pomoc dzieciom w prawidłowym funkcjonowaniu w grupie rówieśniczej. 	Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe z obszaru Gminy Rybno, Biblioteka Publiczna, sołtysi, organizacje pozarządowe
2.2. Wsparcie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowej realizacji ich funkcji	<p>Szczególnego wsparcia wymagają dzieci i ich rodzice w rodzinach, w których występują zjawiska dysfunkcyjne. Celem działania jest pomoc rodzicom, którzy nie radzą sobie z wychowaniem i opieką nad dziećmi, wsparcie rodzin wielodzietnych i niepełnych, które mają problemy z dziećmi. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie rodzinom wykazującym bezradność opiekuńczą i wychowawczą wsparcia asystenta rodziny, - zapewnienie rodzinom wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, - pomoc rodzinom w prawidłowej realizacji ich funkcji poprzez udzielenie pomocy materialnej, rzeczowej i usługowej odpowiednio do zdiagnozowanych potrzeb rodziny. 	Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z placówkami oświatowymi z terenu Gminy Rybno
2.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Ochrona przed przemocą jest jednym z najważniejszych zadań na rzecz rodzin. Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy szczegółowo określa i realizuje <i>Gminny program</i>	Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z

<p>oraz zapewnienie rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy, specjalistycznego wsparcia i pomocy</p>	<p><i>przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Do jego celów należy:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój współpracy w zakresie budowy spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - koordynacja działań lokalnych podmiotów wobec zjawiska przemocy, - podnoszenie świadomości społeczeństwa oraz różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie w zakresie skali i możliwości przeciwdziałania temu problemowi, - zwiększenie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc, a w szczególności zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie. 	<p>Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Posterunkiem Policji, placówkami oświatowymi, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Działdowie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz organizacjami pozarządowymi</p>
<p>2.4. Wsparcie rodziców w łączeniu funkcji rodzicielskiej z zatrudnieniem</p>	<p>Aktywność rodziców na rynku pracy wymaga wsparcia władz publicznych na rzecz zapewnienia pomocy usługowej w postaci placówek opieki nad dziećmi. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększanie liczby miejsc w przedszkolach, - wspieranie rozwoju różnorodnych form opieki nad dzieckiem do lat 3, - uwzględnienie przy realizowanych projektach aktywizacyjnych potrzeb rodziców wychowujących dzieci. 	<p>Urząd Gminy Rybno, Ośrodek Pomocy Społecznej</p>
<p>2.5. Pomoc osobom i rodzinom w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych</p>	<p>Wsparcie rodzin w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych jest istotnym zadaniem, zapewniającym prawidłowe funkcjonowanie rodzin i chroniącym przed bezdomnością. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie rodzin ubogich w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych poprzez dodatki mieszkaniowe, - pomoc rodzinom ubogim i potrzebującym w uzyskaniu lokali mieszkaniowych, - wsparcie osób bezdomnych. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Rybno</p>

Tabela 14. Realizacja celu strategicznego: **3. Efektywna pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, ciężko i długotrwanie chorym**

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
<p>3.1. Wsparcie osób starszych w codziennym funkcjonowaniu i życiu społecznym</p>	<p>Seniorzy, z powodu wieku, doświadczają wielu ograniczeń, utrudniających im codzienne funkcjonowanie, często również dotyka ich problemosamotnienia. Wsparcie osób starszych realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie seniorom odpowiedniej pomocy finansowej i rzeczowej, - wsparcie osób starszych, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w formie usługowej, - pomoc informacyjną oraz wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, - aktywizację seniorów i włączenie ich w życie społeczne. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Rybno, Biblioteka Publiczna, sołtysi, organizacje pozarządowe</p>
<p>3.2. Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych i chorych</p>	<p>Osoby niepełnosprawne oraz długotrwanie lub ciężko chore często wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu, ale również wsparcia materialnego, ze względu na wysokie obciążenie wydatkami na leczenie i rehabilitację. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielanie osobom chorym i niepełnosprawnym wsparcia finansowego i rzeczowego, w szczególności wsparcia w postaci zasiłków celowych na zakup lekarstw czy wydatki rehabilitacyjne, - udzielanie pomocy o charakterze usługowym, 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz organizacjami pozarządowymi</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - informowanie osób chorych i niepełnosprawnych o możliwości uzyskiwania pomocy z różnych źródeł, - wsparcie osób niepełnosprawnych w funkcjonowaniu społecznym. 	
--	---	--

Tabela 15. Realizacja celu strategicznego: **4. Promocja zdrowego trybu życia i profilaktyka uzależnień**

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
4.1. Wsparcie inicjatyw propagujących zdrowy tryb życia	<p>Zdrowy tryb życia pozwala na przeżycie długich lat w zdrowiu, przeciwdziała chorobom, uzależnieniom i problemom wynikającym z negatywnych zjawisk związanych z rozwojem cywilizacyjnym. Propagować zdrowy tryb życia trzeba wśród ludzi młodych, ale nie tylko. Również osoby dorosłe, rodzice i seniorzy powinni być objęci działaniami profilaktycznymi. Działanie realizowane będzie poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie inicjatyw propagujących zdrowy tryb życia, przede wszystkim prawidłowe odżywianie, dbanie o zdrowie, aktywność sportową, udział w badaniach profilaktycznych i szczepieniach itd. wśród dzieci i młodzieży, - uświadamianie rodziców co do propagowania zdrowego trybu życia całej rodziny, szczególnie dzieci, - profilaktyka zdrowego trybu życia wśród seniorów, osób niepełnosprawnych i chorych. 	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy Rybno, placówki oświatowe, Biblioteka Publiczna, sołtysi organizacje pozarządowe
4.2. Profilaktyka uzależnień wśród	Dzieci i młodzież są kategorią szczególnie podatną	Ośrodek Pomocy Społecznej,

<p>dzieci i młodzieży</p>	<p>na uzależnienia, stąd konieczne jest podejmowanie działań na rzecz profilaktyki, szczególnie poprzez działalność edukacyjną i informacyjną. Szczegółowe działania na rzecz profilaktyki uzależnień corocznie określone są w <i>Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</i>. Profilaktyka prowadzona będzie przede wszystkim poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży prowadzone przez szkoły, - działania edukacyjne kierowane do rodziców dzieci, - realizację programów profilaktycznych podczas lekcji w szkołach oraz zajęć pozalekcyjnych, - wdrażanie pozalekcyjnych zajęć sportowych do programów profilaktyki środowiskowej, - organizację festynów profilaktycznych, - szkolenie pracowników instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych realizujących działania profilaktyczne w zakresie problemów alkoholowych, narkomanii oraz przemocy w rodzinie. 	<p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Posterunek Policji, placówki oświatowe, Biblioteka Publiczna, sołtysi, organizacje pozarządowe</p>
<p>4.3. Pomoc osobom uzależnionym poprzez zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej</p>	<p>Osoby uzależnione wymagają wsparcia w terapii i rehabilitacji. Szczegółowe działania w zakresie pomocy osobom uzależnionym corocznie określone są w <i>Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</i>. Działania te koncentrować będą się na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększeniu dostępności informacji o możliwościach uzyskania pomocy, - usprawnieniu prac związanych z postępowaniem wobec mieszkańców nadużywających alkoholu, 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we współpracy z organizacjami pozarządowymi i placówkami lecznictwa odwykowego</p>

	- stałej współpracy z placówkami leczenia odwykowego i organizacjami abstynenckimi w zakresie leczenia, terapii i rehabilitacji osób uzależnionych.	
4.4. Wsparcie rodzin osób uzależnionych	<p>W przypadku uzależnienia wsparcia wymaga nie tylko osoba uzależniona, ale również jej rodzina, często wykazująca znamiona współuzależnienia czy podlegająca przemocy. Szczegółowe działania w zakresie wsparcia rodzin osób uzależnionych corocznie określone są w <i>Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</i>.</p> <p>Działania te koncentrować się będą przede wszystkim na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzielaniu rodzinom pomocy psychologicznej i prawnej, - wsparciu informacyjnym dla rodzin osób uzależnionych, - zwiększeniu dostępności terapii dla rodzin osób uzależnionych, - szkoleniu pracowników instytucji publicznych w zakresie problemów rodzin osób uzależnionych, w tym współuzależnienia oraz przemocy w rodzinie. 	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Posterunek Policji, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, placówki leczenia odwykowego</p>

Tabela 16. Realizacja celu strategicznego: **5. Aktywizacja organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów społecznych**

Działania strategiczne	Sposoby realizacji	Realizatorzy
<p>5.1. Wsparcie organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych</p>	<p>Organizacje pozarządowe mogą pomagać samorządowi w realizacji zadań na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym i ich rozwiązywania. Jednocześnie zadaniem samorządu terytorialnego jest wspieranie trzeciego sektora w realizacji zadań publicznych. Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzona jest w oparciu o przyjmowany corocznie <i>Program współpracy Gminy Rybno z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami</i>. Działanie realizowane będzie przede wszystkim poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków, - organizowanie spotkań organizacji pozarządowych z udziałem władz Gminy jako forum wymiany informacji, - zlecenie realizacji zadań Gminy Rybno organizacjom pozarządowym poprzez wspieranie wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na ich dofinansowanie, - pomoc przy organizowaniu bieżącej działalności organizacji, w szczególności działań dla podopiecznych czy spotkań, poprzez udostępnianie lokali i infrastruktury technicznej, - szkolenia pracowników, członków i wolontariuszy organizacji pozarządowych, - wsparcie organizacji w pozyskiwaniu środków finansowych, - wsparcie działań organizacji pozarządowych poprzez działania prowadzone w ramach „Partnerstwa Lokalnego w Gminie Rybno”. 	<p>Urząd Gminy Rybno, Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna we współpracy z organizacjami pozarządowymi</p>
<p>5.2. Zaangażowanie społeczności lokalnej, w tym wolontariuszy, do pomocy osobom wymagającym wsparcia,</p>	<p>Wsparcia wymagają również działania społeczności lokalnych, w tym wolontariuszy, podejmowane za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub bezpośrednio, na rzecz realizacji jakiegoś zadania czy rozwiązania problemu. Działanie realizowane będzie przede wszystkim poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - promocję wolontariatu, szczególnie wśród młodzieży i seniorów, - pomoc w organizacji wolontariatu w organizacjach pozarządowych oraz instytucjach samorządowych, - wsparcie wolontariuszy pracujących w organizacjach pozarządowych i instytucjach 	<p>Urząd Gminy Rybno, Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna we współpracy z sołtysami i</p>

m.in. dzieciom, osobom uzależnionym, seniorom, niepełnosprawnym i chorym	samorządowych, - wsparcie działań podejmowanych i realizowanych przez społeczność lokalne, w tym w oparciu o fundusz sołecki, - propagowanie i wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych poprzez stworzenie możliwości ich realizacji.	organizacjami pozarządowymi
--	---	-----------------------------

7. Finansowanie strategii

Działania strategiczne zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rybno do 2020 roku* finansowane będą ze środków krajowych oraz środków zewnętrznych. Krajowe środki przeznaczone na realizację działań to przede wszystkim środki rządowe oraz fundusze samorządu. Nie są to wyłącznie środki będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej, chociaż to on jest głównym realizatorem większości zadań i z jego środków będą one w dużej mierze finansowane.

Inne źródła krajowe to fundusze własne organizacji pozarządowych i innych podmiotów zaangażowanych w realizację strategii oraz środki od sponsorów czy z innych źródeł.

Do realizacji zadań strategicznych wykorzystywane mogą być również środki zewnętrzne, w tym przede wszystkim środki pochodzące z Unii Europejskiej, głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Cele i działania strategiczne obejmują lata 2014-2020. Nie sposób w tym okresie dokładnie zaplanować wysokości środków niezbędnych dla realizacji zadań społecznych. Ich wysokość wynikała będzie z bieżących potrzeb społecznych i możliwości finansowych samorządu oraz wsparcia rządowego.

8. Monitoring i ewaluacja strategii

Przyjęcie strategii jest pierwszym krokiem do rozwiązania zdiagnozowanych kwestii i problemów społecznych przy wykorzystaniu pomysłów i rozwiązań zawartych w planowanych do realizacji działaniach. Aby strategia spełniała swoje zadanie, konieczne jest bieżące monitorowanie realizacji celów i działań oraz ich efektów, jak również stałe diagnozowanie potrzeb społecznych. W razie potrzeby możliwa będzie wówczas korekta celów czy działań strategicznych tak, aby jak najlepiej odpowiadały one bieżącemu zapotrzebowaniu społecznemu.

Nadzór nad realizacją całości *Strategii* należy do zadań kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej. W związku z tym będzie on również odpowiedzialny za bieżące monitorowanie prowadzonych działań. Monitoring ma na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażanych programów, poprzez zbieranie rzetelnych i wiarygodnych danych na temat prowadzonych działań, realizowanych w ich ramach zadań i projektów, porównywaniu ich z założonymi celami, tworzenie i monitorowanie wskaźników realizacji zadań i ewentualnie na ich podstawie, bieżące wdrażanie zmian w sposobach realizacji działań lub też formułowanie zmian w dokumencie, o ile zajdzie taka potrzeba. Bieżący monitoring należy do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.

Co dwa lata kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej będzie dokonywał częściowej ewaluacji *Strategii* i przedkładał sprawozdanie z jej realizacji Radzie Gminy. Częściowa ewaluacja przeprowadzona będzie dla lat 2014-2015 (w roku 2016), 2016-2017 (w roku 2018) oraz 2018-2019 (w roku 2020). Całościowa ewaluacja realizacji *Strategii* dokonana zostanie po zakończeniu jej realizacji. W sprawozdaniach z realizacji strategii omówiona będzie efektywność podejmowanych działań, analizowana przede wszystkim w oparciu o wskaźniki efektywności podjętych działań.

Częściowe ewaluacje *Strategii* oraz bieżący monitoring prowadzonych działań będzie podstawą do prac nad kolejnym dokumentem strategicznym. Oczywiście monitoring i ewaluacja, w razie stwierdzenia pojawienia się nowych problemów społecznych lub nowych pomysłów działań, stanowiąc będą podstawę dokonywania zmian w aktualnym dokumencie.

Tym samym przyjęcie *Strategii*, jej wdrażanie oraz monitoring i nadzór nad realizacją *Strategii*, a następnie ewaluacja pozwolą na rozwiązanie czy chociaż częściowe ograniczenie uciążliwości problemów społecznych, które obecne są w życiu mieszkańców Gminy Rybno.

Przyjmując *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rybno do 2020 roku* władze Gminy Rybno podejmują obietnicę aktywnej działalności sprzyjającej wspieraniu mieszkańców Gminy Rybno w przezwyciężaniu problemów i kwestii społecznych oraz ciągłej aktywności na rzeczuczynienia obszaru Gminy miejscem przyjaznym dla wszystkich mieszkańców.